

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Tractatus V. De Emptione, & Venditione. Remissivè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

TRACTATUS V.

D E

EMPTIONE, ET VENDITIONE:
Remissivè.

DE hoc argumento latè, & pluribus egi lib. 8. i. Decal. tract. 3. c. 7. per totum, quare ibi dicta non sunt à meretenda, nisi forte Typographus velit totam illam tractationem hic ad Lectoris commodum transcribere, quod certe non recusarem.

An vino vendendo misceri aliquando possit aqua.

Ne autem inutile sit hujus Tractatus meminisse libet sequentem difficultatem pertinentem ad Venditionis, Emptionisque argumentum, diligenter excutere.

§. Unicus. *An vinum aqua dilutum possit aliquando vendi pretio vini puri?*

Dixi l. 8. Dec. tr. 3. c. 7. §. 5. n. 4. in hanc sententiam: *An immisceri aliquid possit rei extraordinarie bonitatis, & constat sic redditum aequale ceteris, taxato pretio, vendere, ut frumentum electum mixtum horreo, vinum generosum mixtum aqua?*

Respondeo, Concederem id aliquando frumento, vix unquam vino.

2. Hæc ibi dixi, nunc verò, re diligenter expensa, scio: *Concederem id aliquando frumento, nunquam vino.* Ita communiter de vino, Doctores, ut Pet. de Ledesma. Rebell. Salas. Med. Molin. Navar. Rodriq. Azor. quos citat Diana p. 1. tr. 8. ref. §. 1. Rationes multæ ad id aliterendum, me urgent.

3. Primò, Ideo pro vino puro vendere posses, ut ais, vinum aqua dilutum, taxato, vel communi pretio, quia per aquam illud reddit. æquale vino, quod in eodem foro venditur, tuum enim vinum valde generosum facis, ex aqua, simile communi vino debili. At omnino falsum est, vinum sic reddi æquale, vel simile vino communi: Ergo caput non habes, unde æquali pretio vendere possis.

Minor adeo vera est, ut potius explicatione indigeat, quam probatione: Vinum tuum est constat ex vino, & aqua: Vinum fori est vinum solum. Ergo tuum non est redditum huic æquale, vel simile. Licet enim ignorant mistionem, æquale, vel simile appareat, verè tamen hujusmodi non est: sicut manus Jacob, quæ apparebant manus Esau, verè tamen manus Esau non erant. Quemadmodum ergo, nisi ibi latuisset Mysterium, verè Jacob parentem decipisset, ita tu decipis ementem.

4. Atque hinc emergit secunda ratio ducta ex involuntario: Si Emptor adverteret, in vino adesse aquam, communiter nolle illud sic emere, Emens enim vinum, substantiam vini petit, non substantiam aliã. Ergo involuntariè tuum vinum emit, ergo tu iniquè vendis. Dico (communiter.) Nam esto, aliqui de hac mistione nil fortè laborent, certè in tanta copia ementium semper non pauci nollent sic emere. Saltem igitur hos, qui involuntarij sunt, decipis.

5. Tertio, etiam si concedatur (quod tamen minime concedi, dicam mox num. 13.) te non obligari ad restitutionem, si quando das tuum vinum, quod mistum illa aqua verè tanti pretii æstimetur, quanti tu vendis. At quis te liberabit à peccato, quo per dolum, & fraudem ementem inducis ad emendum? Si ego te fraude, vel vi, vel metu compellam ad emendum meum, v. g. æquum, iusto, immò modico pretio, quo valet, nonne sum tibi

ea intentione paratum, ut non serviat (vel, ob mortem sui parentis, adtingitur ad curam suarum rerum, vel in mortuum incidit) quo affectus servire non potest, vel in aliqua familia impedimenta incurrat, quæ impossibile illi, sive physice, sive moraliter reddunt, posse prosequi famulatum: Servus, inquam, ejusmodi sine dubio potest famularum relinquere, & dominus obligatur consentire, solvendo tamen ratam mercedis debitam factis obsequiis, quia contractus, initio initus, semper censetur factus sub conditione, quod aliquid grave non obstat. Sicut enim dominus, si conjiceretur, v. g. in carcerem, unde non indigeret servis, posset illos dimittere, ita & servus, &c.

2. Quæstionculæ autem tres hæc solent de ægroto famulo adnecti. Prima, an sit curandus expensis domini.

3. Secunda: An idem debeat accipere mercedem pro eodem tempore, quo propter infirmitatem (idem propter aliud rationabile impedimentum) non famulatur.

4. Tertia: An servus locatus, v. g. in annum, si ægroter, seu legitime impediatur per mensem, v. g. obligetur, post annum supplere hunc mensem in servitio, & an dominus, pro hoc mense supra dictam annum, admittere illum debeat, soluta debita ipsius mensis mercede. Loquimur autem in his semper, præciso pacto, sive implicito, sive explicito, ad quod dominus, vel famulus se obligasset.

5. Respondeo ad primam, negativè; Ita multi apud Dianam part. 1. tr. de contr. ref. 86. Bonac. d. 3. de contr. q. 7. p. 4. n. 1. 3. quia ad illas expensas ex vi conditionis non se obligavit dominus: immò nec se obligavit ad alimenta pro illo tempore; quo sibi infructuosus futurus esset servus. Quidquid affirmet de his alimentis Azor. 3. p. c. 14. 3. Excipi debere extremam necessitatem, quando ex Charitate debet quilibet cuilibet succurrere, admonitione opus non est.

6. Respondeo ad secundam, item negativè. Ita multi apud Dianam l. c. Ratio est, quia, cessante fine famulatus, non apparet, cur non debeat cessare, & obligatio solvendi illius mercedem. Scio, apud eundem l. c. aliquos esse contrarios huic nostri, & quidem communi sententia, sed non sunt audiendi, quia argumentum ipsorum ductum ex Textu, l. 1. §. Divus Severus ff. de variis, & extraordin. condit. in quo Imperator concedit advocatis defunctis mercedem, etiam si non servierint, faciliè solvitur; loquitur enim Imperator de Advocatis mortuis quidem, sed pro tempore, quo vivebant, & quo per ipsos, dum vivebant, non stetit, quin servient. Advocatorum enim, ut Procuratorum, Medicorum, Barbitonorum, & similibus ejus naturæ officia sunt, ut tunc satis, superque censentur continuato servire, quando sunt prompti ad obsequium, & in occasionebus, quæ se offerunt, à serviendo non deficiunt. Non ita se habet communiter famulorum, de quibus potissimè loquimur, conditio; horum enim est continuò servire, & in dies, immò, in horas, vix tamen (Communiter) nam, & his etiam suam deberi mercedem, quando in suo serviendo modo per ipsos non stat, famulari, supra c. 4. §. 1. n. 4. indicatum est.

7. Ad tertiam, respondeo item negativè. Ratio est: quia contractus fuit additus ad illum unum annum, quare eo elapso, elabitur obligatio, tum pro servo, tum pro domino; is enim non obligatur admittere servum volentem rescire tempus subtractum, sed poterit, juxta supradicta, partem stipendii correspondentem tempori, in quo famulus non servivit, ab ipso demere, illumque dimittere. Sicuti enim votum jejunandi huic anno, vel huic diei additum, anno, vel die transacto, non amplius obligat, ita Conductio, & Locatio, sive domus, v. g. sive famulatus pro hoc anno, vel die, iis exactis, non amplius obligant.

tibi injurius, & contra te pecco, dum fraudem induco, vel timorem incutio?

6. Quarto: Quia magna est disparitas inter vinum, & frumentum illique similia, unde concedere, aliquando possumus missionem illam frumenti, aquæ autem infusionem nunquam vino. Disparitas autem est duplex. Prima: Quando in frumento, quod communiter venditur in foro, adest aliqua hordei, v. g. vel lolii pars illi commista, tuum autem sit sincerum, & purum, si hordeum, vel lolium, vel quid simile addas tuo (nam addere terram, arenam, vel quid omnino diversum, quod simile non est in frumento, non concedo) æquale, ac simile facis tuum illi, quod venditur communiter in foro, quod æquale mistum est hordeo, lolioque. Non ita in vino, cui admisceatur aqua. Vinum enim fori est sola substantia vini, non ita tuum, quod à te factum est vinum, & aqua. Hinc facile concedam, posse te vino generoso admiscere vinum tenue (nisi aliud obstat) sic enim reddere illi d potes æquale vino communi, non verò, aquam, quæ est peregrina substantia à vino. Dixi (nisi aliud obstat.) Nam, si adsit lex, v. g. ne vinum unius Regionis vendatur tanti, quanti venditur vinum alterius, sanè tunc non posset fieri mistio illius vini cum hoc, illudque pretio hujus vendi, ut ex se patet. Sed hæc est alia quaestio, de qua alibi. Præterea, si vinum fori communiter venderetur mistum aqua, concedam, licere tibi aquam immiscere tuo generoso, & puro vino, quia sic facis tuum communi vino æquale. At vinum fori tale esse non supponitur, immò, nec præsumitur, præsertim hic Panormi, ubi adeo rigorosa lex adest, ne vino vendendo admisceatur aqua, ut pena plectatur si cenopola, qui in sua officina, vel parvum aquæ vasculum habere inveniatur.

7. Secunda disparitas: In tuo vino latet deceptio, quia illius Emptor aquam in cocteu alienam substantiam requirit discernere, atque adeo est involuntarius, ut dicebam, in ea emenda: At in frumento facile potest advertere, intercurrere hordeum, vel quid simile purgamentum, idque in tanta quantitate, &c.

8. Quinto: Si tantus rigor in arcenda aqua à loco venditionis vini est in Republica, ut modò innuimus, tantæque vigilantia, ne fiat ejusmodi immistio, viget apud Rectores Civitatum, signum profectò est, magnum hoc esse civium damnum. Atque inde colligimus, eam missionem, quamvis aliunde prava non esset, esse tamen illicitam ex eo capite, quod non est aperienda via ad furta & injustitias.

9. Sexto: Vinum merum usui est Consecrationi Sanctissimi Christi Sanguinis; est aptum ad multa medicamenta, est ebibendum ab his non paratò, quibus nocumentum affert aqua, quamvis modica, & cuiusque, quamvis generoso vino permixta. Consule Medicos.

10. Septimo: Quid, & si servandum sit vinum ad multos dies? Sanè multum aqua acefcet facile, non ita, si sit merum. Vidit hoc inconveniens Bonacina, loco mox citando, qui ita loquitur, ut videatur concedere, missionem prædictam, quando vinum est consumendum statim, quod solet esse in venditionibus, ut loquimur, ad minutum; non verò, quando in magna quantitate, quia in minutis non est diu servandum, sicuti in quantitate notabili. Sed quaeso, unde scias mensuram, quamvis parvam à paupere emptam, non esse conservandam ad aliquem diem, vel usque ad Vesperas? Cum tamen experiamur vinum aqua dilutum etiam uno die, non infrequenter acefcere, vel saltem notabiliter evanescere. Vel unde scias non parari ad medicamentum, vel ad quid simile? Est igitur, id negligere, periculosum plenum opus alex.

11. Octavo: Vinum, ut habemus ex omnium Medicorum suffragio, digeritur, & convertitur in alitum, cum aqua, quia est elementum, & non corpus mistum non convertatur in aliti substantiam, sed sit tantummodo alimenti vehiculum, Hinc ergo fit, ut qui emit vinum ebibendum, etiam statim, vinum velit purum

emere, ut possit ad suum libitum, vel, ut vehiculo suo, vel præcipue, ut alimento, non verò velit emere aquam, quæ, tamen si generoso vino immista, substantiam ad non adauget.

12. Afferam in hanc rem narratunculam non impudam, quam ab amico, qui præfens interfuit factis, accepit: Appulit non multis abhinc annis Panormi Civis Mediolanensis ex Comitum familia nobilitis, qui parvis nobilitatis viris ad prandium cum paucis amicis, moribus invitatus, magna, ut fit, esculentorum copia, & generoso nostrate vino exceptus opipare fuit. Sub hunc convivium, incidit sermo de vino propinacoe, quæ licet regione procreatum esset, dictumque est, et in fundo Bacchariæ prope Panormum (An à Bactro nomen hoc duxerint majores nostri, an aliunde, nobis incertum) similique ferè esse non paucis, quæ ex vicinis locis ad nos afferuntur vina.

Tunc advena, laudare vinum Regionum suarum, nostrum deprimere, bibi suum sine timore, vel detestari, vel offensionis amabile esse, gratulatur, laus. Contra, Panormitanum vellicare nimis palatum, in eoque evolare protinus, sensus, ac rationem interurbare, de eo fortasse Sapientium illam parcmiam usurpare, Num vinum calicem afferre sanitatem, secundum delicias, (sed certe dicebat non mihi.) At verò tertium, esse vinum venenum. Aderat ibi inter Ministros, conviva latentes, quidam homo, Leporum, (ut cum Catullo loquar) disertus Pater, & facetiarum. Is ita Comitum respondit: Nobis etiam, Nobilissime vir, Panormi, super artificio, quo, quando libuerit, generant vites vitæ vinum vino Mediolanensi quàm simillimum, immò in Cella vinaria domini mei hujus generis copia non deficit. O lepidum caput! subjunxit Comes, Bonum vinum, istar Evangelici Archicriclini ad finem convivii restitit. Adduc ad nos, amabo te, vel unum calicem ex illis. Afferam, ille respondit, si jubes, amphoram. Haec dicens, cessit homo à loco, & clam in remoto cubiculo, mistæ rubro vino nostrati commodam aquam, eoque coctum plenum cyathum, viro Mediolanensi vinum expertum, & expectanti, reverenter propinat. Ut vinum is dedit, vit. Proh! dixit, quàm excellens vinum; hoc illud erat, quod ego exoptabam, quodque meritis laudibus extollam. Tunc factus ille. Dicam, inquit, ingemio. Locis, ac regionibus, unde præstantissimum hic latex advehitur, patens est, fons salientis aquæ est: Quoties nos vinum tenue Mediolanensi simile expectamus, aquam infundimus, & Mediolanense procreamus. Plausum dedere assidentibus Convivæ. Sed Comes, ut erat vir cordatus perinde, ac solutus, ubi non defuit, responditque promptissime. Hæc Domini: At ego, at nostrates, at M. dici omnes vinum in stomacho volumus, non aquam. Ad quæ mutæ animæ est nemo.

13. Aio ergo, Ementem vinum, etiam deponendum statim, vinum in stomachum trajicere velle, non aquam. Unde, si tu illi hanc intrudis, injustitiam illi facis, ac constitutioni sis obnoxius, quia plumbum pro argenteo pretio argenti, hoc est, aquam ex fluvio, pretio vini ex dolo vendis.

Quid de ejusmodi Venditione vini dilui, sentiant Doctores.

14. Obijcies: Delugo, disputat. 26. de Just. à num. 67. dixit: Concederem rarissime vino, &c. ergo in aliquo raro casu, licebit Rursus Lessius lib. 2. cap. 21. n. 83. Bonacina l. mox citando, Diana l. mox citando, citatis aliis, & Lopez, Ioan. de la Cruz, Homob. quibus addo ex parte Bauci in singul. casu. 220. prædictam missionem concedunt cur ergo tam alieni ab illa recedimus?

Respondeo, Expende, Lector, naviter hos quatuor Doctores; apud quos habentur cetera omnia aliorum fundamenta, & inde tu ipse Index decisionis esto.

15. Delugo loc. cit. num. 68. sic loquitur: Hæc sententia concedens missionem prædictam, non minus displicet ceteris aliis quibus

quibus limitationibus. Prima est, quod verè nullum damnum emptori sequi possit: nam si vinum aqua mistum servare vellet, detrimentum pateretur, eo, quod citius gresceret, vel corrumpere propter aquam admixtam. Secunda, quod, quando lege taxatum est pretium, admistio non fiat ex materia omnino peregrina, sed ex ea, quae seclusa industria, admisceri solet tali rei per se legendo. Nam tritico in area, alia quaedam semina diversa, quae cum tritico nasci solent, miscentur, sicut, & palea, pulvis, sordes, quae si in eadem solè in quantitate miscantur ex industria tritico puro, non exhibitur à statu, quem habet triticum lege taxatum. Vinum verò seclusa industria, non solet esse mixtum aqua: quare lex taxans pretium vini, loquitur de vino puro, quale est omne vinum, ex torculari extractum, & ideo, qui habet centum amphoras vini puri, & admiscet illis duas aquas, jam vendit singulas amphoras vini puri pretio excedente taxam, quae sola refertur ad vinum purum.

Si tamen consuetudo esset alicubi, admiscendi parum aquae vino, quando conficitur, quia id periti necessarium iudicant ad perfectionem talis vini, non esset illa mixtura peregrina, nec prae intentionem legis, quia pertinet ad ipsam perfectionem talis vini.

Quando verò pretium non est lege taxatum, & mistio nullam affert necessestatem, quo res minus bona sit, quam alia pura, non videtur mixtio illa contrariari aliquid contra iustitiam. Et paulò post: Insuper primo, quando pretium non est lege taxatum, mixtum, etiam materia peregrina, non nocet, nec impedit, quod commune pretium pro illa re accipiat, si verè non secundum solam apparentiam, sed in sua bonitate, & utilitate aequivalat rebus parvis. Aqua verò vino mixta rarissime excusare poterit venditorem, quia licet vinum generosum sit, multum tamen patitur ob eam missionem, & ad plures effusus minus utile esse solet.

16. Hæc Delugo, in quibus animadvertit, quam limitate, cauteque loquatur, unde, si attentè ejus doctrina expendatur, apparebit illud, quod rarissime concedit, esse solum, in eo casu, quem ipse idem dixerat, & nos etiam admiximus, 8. in Decal. tr. 3. c. 7. §. 11. n. 6. quando necessaria est ex arte ad vini confectionem.

17. Lessius l. c. sic habet: Si res ex admistione non esset minus bona, quam ea, quae ab aliis venditur non esset condemnanda iniustitia, qui eodem pretio venderet, quia illa fraude nullum damnum infert emptori. Cur enim rem suam non possit ad eum statum redacere, in quo sunt res aliorum? & tunc eam vendere eodem pretio, quo alii? Fit hoc interdum in vino, tritico, & similibus speciebus, dum vino valde praestanti miscetur aliud tenue, vel aqua, aut tritico valde puro, Secale: tamen moderatione, ut non sint deteriora, quam quae ab aliis passim venduntur. Et paulò post: Crediderim tamen, talem posse puniri tanquam speciem vendentium adulteratorem, & emptorum deceptorem. Tales enim missiones sunt in Republica valde odiosae, & Auctores infames.

18. Hæc Lessius. Vbi vides primò, cum loqui, cum quis rem suam potest reducere ad statum rei, quae venditur in foro, & in quo sunt res aliorum. At certe aliorum vina non sunt in statu vini lymphati: ergo ad lymphatum Lessii dictum non se extendit. Sed se extendere, solum poterit, quando admiscetur vinum tenue, vel illa modica aqua necessaria in confectione primordia vini, & de hac necessaria aqua ipse intelligendus est, quando dicit (Dum vino praestanti miscetur aliud tenue, vel aqua) illa enim necessaria aqua valde praestanti vino, seu multo adhuc solum in aliquibus valde calidis, siccisque regionibus solet, vel certe in aliis, quando suo tempore opportune pluviae defuerunt.

19. Vides secundò, moderationem ab illo affixam, (ut non fiant deteriora) at semper deterius sit vinum, ut probatur eff. Vides tertio, quam severè damnet ejusmodi venditores, dum eos vocat adulteratores, deceptores, infames.

20. Vides quartò, dum pronuntiat, te posse puniri, ut adulteratorem, & deceptorem, manifestè docere, te in culpam, seu peccatum incidere (nec solum ex praesumptione, quam upam indicavit Valentia mox afferendus

Part. III.

n. 23. sine) poena enim iniuste inferretur sine culpa. Quod si paulò antè, te non condemnavit iniustitia, unde colligere posses, te non obligari ad restitutionem, ideo te non condemnavit, quia, ut ex praedictis patet, loquebatur in iis casibus, in quibus res tua, tuumque vinum deteriora ex missione non fierent, & statum bonum similem aliis, quae communiter venduntur, haberent. Id quod loquendo de vino, tunc est, quando vino praestanti admiscetur vinum tenue, vel aqua illa necessaria in ejus confectione.

21. Bonacina, de contr. d. 3. q. 2. p. 6. n. 17. cum praedictam missionem absolute concessit, has rationes addit: Prima, quia Venditor potest res suas ad eum statum revocare, in quo res aliorum existunt. Secunda, quia nullum damnum, vel injuriam infert emptori, cum non teneatur illi tradere res majoris perfectionis, & integrariis, quam ab aliis venduntur. Tertia, quia aestimatio rei desumitur per ordinem ad usus humanos, cum autem res per admistionem recentissimam sit adhuc aequè utilis ad usus humanos, ad quos emittitur (ut suppono) sequitur, venditorem non peccare contra iustitiam, nec teneri ad restitutionem. Quarta, quia sicut venditor potest minuire mensuram, quando alia ratione non potest fustum pretium extorquere ab emptore, ut ait Valentia, t. 3. disp. 5. c. 20. p. 4. concl. 4. ad finem. Sed corrige, concl. 5. ita, qui vino generoso apponit aquam, cujus appositione vinum non fit deterius eo, quod passim ab aliis venditur, nisi forte periculum sit, ut emptor intentionem habeat illius servandi, sed vinum servare nequeat ob aquae admistionem. Et paulò post: Arcendi tamen sunt venditores ab huiusmodi missionibus, & fallaciis, &c.

22. Haec tamen Bonacina. In quo notas primò primam rationem non posse applicari ad rem nostram, quia vinum per aquam à vini statu distrahitur. Secundam fallam nimis esse, damnum enim & injuria fit eimenti involuntariè. Tertiam esse itam fallam, vinum enim lymphatum non est aequè utile ad usus humanos. Et ipse quidem dicit, (esse aequè utile, ut suppono) quod certe supponere non debuerat. Praeterea, licet venditor non teneatur tradere rem melioris conditionis, certe tenetur, non tradere deterioris.

23. Notas secundò, non rectè applicari eam doctrinam Valentiae ad casum nostrum: Aliud enim est, vendere rem demendo de mensura, simul demendo de pretio (Quod cum quibusdam conditionibus fieri possit, diximus etiam nos lib. 8. in Decal. tr. 3. c. 7. §. 11. n. 4. ex eodem Valentia) Aliud est, vendere id, quod emens directè non intendit emere, & quod caput est, vendere eodem pretio, quo venditur alia substantia, &c. hoc posterius nunquam profectò docuit Valentia. Ecce ejus verba hinc ad apicem excerpta l. c. concl. 5. non autem quarta, ut citat Bonac. Quando rei vitium adveniat intentioni absolute, vel conditionali, sive sit occultum sive de se manifestum, illicita est venditio, cum venditor sciens, Emptorem vitium rei ignorare tacitus rem ei vendat. Si tamen vitium neque absolute, neque conditionali intentioni emptoris adveniat, & venditor iuste minuat rei pretium propter illud vitium, licita est venditio, quamvis rei vitium dissimulet. (Id semper intellige cum conditionibus, & ab ipso l. c. & à me loco item citato, explicatis.) Et paulò post: Similiter, si quis, v. g. nolle dare iustum pretium pro tanta mensura tritici, licet possit venditor minuire mensuram tacitus, & dare illi tantum tritici, quantum iuste emeretur pretio, quod ille vellet dari. Ceterum cavendum est, ne in hac parte permittatur nimia licentia Canonibus, & huiusmodi: nam bi ferè ex cupiditate lucri proclives sunt ad fraudes in mensurandis rebus, ut merito possit ferè semper Magistratus presumere, illos inique facere, atque adeo eos punire. Hæc Valentia.

24. Neque ipse idem nobis obstat, dum paulò post, sic addit: Si quis venderet alteri vinum dilutum, quod perinde sit illi futurum usui (quia emit tantum bibendi causa) licet poterit tacitus illud vendere pro iusto pretio. Non, inquam, obstat, nam illud pro iusto pretio, si bene contextum ejus doctrinae perpendas, significat illud (demendo de pretio) iuxta ac demis de mensura. Et quidem in eo casu, quo ex malicia nolle emptor dare iustum pretium, ut modò ipse

D d Valentia

Valentia dixit, & ego latius explicui lib. 8. citato Decret. tr. 3. c. 7. §. 1. n. 5.

25. Notas tertio, quam moderatè deinde monet Bonacina, arcendos esse ejusmodi venditores ab ejusmodi missionibus, & fallaciis.

26. Et tamen Diana, p. 1. tract. 8. ref. 5. ut ad ipsum deveniam, sic habet: Putabam hanc sententiam concedentem prædictam missionem citatos Doctores dumtaxat (Joan. de la Cruz, Lessium, Homobonum.) patronos habere, sed postea inveni Bonacinam virum doctum, etiam illam amplecti. Et probat validissimis rationibus, quas accipe. Hæc Diana, qui deinde exhibet rationes modò à nobis allatas, rejectasque; ut sanè posset quis exclamare; Proh! validissimas rationes, quæ tam facillè infirmari potuere? Adde primò, vix Bonacinam posse dici eam opinionem in praxi amplecti, quæ arcendos tam severè monet venditores. Adde secundò, quæ veritate posse illum citari, quasi absolute concedentem, si ipse discretè limitat ad eum solum casum, quo prævideatur, vinum non esse servandum? Id, quod ego notavi, ejusque, quamvis limitatam concessionem n. 10. rejeci. Adde denique tertio, si quamvis Bonacina, aliique n. 10. citati benignius quid indulerint, res nunc viverent, maturius consideratà, futurum fortasse esse, ut in posterum idem non concederent.

TRACTATUS VI. DE EMPHYTEVSI, LIBELLO, & Feudo.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Emphyteusis, & qua ratione differat à quibusdam similibus contractibus.

N Iure l. 1. c. de Jure Emphyt. sic describitur Emphyteusis: Est contractus, quo quis tradit rem suam immobilem alteri meliorandam, quoad dominium utile, sub certa pensione reali (id est, vel in pecunia, vel in fructibus, vel in alio) solvenda Domino proprietatis, vel ejus legitimo heredi.

2. Qui accipit ejusmodi dominium utile, vocatur Emphyteuta. Ipse contractus, quo id datur, & accipitur, appellatur Græcè, *Emphyteusis*, latine, *Institutio*, seu *Implantatio*: solet enim hic contractus celebrari præcipue circa agros, in quibus debeant plantari, & inscribi arbores. Ipsa pensio solvenda vocatur Græcè *Canon*, hoc est *Regula*, quasi pensio ex certa, & fixa regula sit solvenda. In contractu hoc necessariam omnino esse scripturam, tenent Iulius Clarus lib. 4. sen. 8. *Emphyteusis*, aliique. Verum, non absolute, & omnino necessarium, sed solum ad vitandas lites, tenent alii apud Azor. p. 3. lib. 10. de Emphyt. c. 5. §. 3.

3. Porro ex data descriptione facile erit cognoscere discrimen, quo Emphyteusis discrepat, Primò, à Censu reservativo. Secundò, à Censu consignativo. Tertio, à Venditione. Quarto, à Locatione. Quintò, à Libello, & Feudo, cum quibus tamen in multis convenit.

Nam primò, à Censu reservativo (qui est, quando ego domum, v. g. tibi trado, & reservo ex illa certam pensionem, à te mihi solvendam) differt in quinque. Primò enim Emphyteusis debet ex se constitui in re quidem immobili, sicuti debet census, sed in super debet esse ejus generis, ut cultura, vel opera possit fieri melior, ut mox explicabitur, quam meliorationem non requirit contractus census reservativi.

Secundò, per Emphyteusim non transfertur dominium directum, (quod idem est) Proprietas, hæc enim

remanet in domino, sed solum dominium utile, de usufructu.

Tertio Emphyteusis non fit ad tempus brevius decennio, secus, ut mox dicemus, est locatio; at census reservativus potest, ut liber, ad tempus quodcumque fieri.

Quartò, qui rem accipit in Emphyteusim, in Censum meliorationibus ab Emphyteuta factis, redit ad dominum, & tunc dicitur res cadere in commissum, seu citatem, id quod non accidit in censu reservativo, cum illo satis sit, omillasolvere pensiones.

Quintò, idem Emphyteuta non potest rem vendere, nisi prius admoneat dominum directum, (qui si ipse emere, erit aliis præferendus, debetque expectare ejus deliberatio per duos menses) & nisi solvat eum quoddam pretium, quod Landenium appellatur, nem faciendam. Quòd si Emphyteuta dominum non admoneat, eique non solvat dictum pretium, potest cadet res in commissum, redibique ad dominum directum: quæ pœna, seu obligationes non sunt in censu censu reservativo.

4. Iam verò secundò, à Censu consignativo, quod est, quem nos Siculi in formam Bullæ, seu Bullarum appellamus; differt inter cetera, quia in Emphyteutam transfertur possessio totius prædii sub dicta obligatione pensionis solvere, at in censu consignativo non transfertur possessio dicti prædii in alium, sed ipse censuarius remanet dominus sui prædii, illudque possidet sub obligatione reddendi de itam pensionem, quam alius, qui vocatur Censualista, sua pecunia emit, eo modo quo hæc diximus in Tractatu de Censibus.

5. Tertio, à Venditione differt Emphyteusis in eo, quod per venditionem transfertur dominium utile, & directum in eum, cum in Emphyteutam transfertur utile dumtaxat. Illud hic advertet, quod sicut, qui emittit venditque perfectò emptionis contractu, non potest revocare, ita, qui accipit ad Emphyteusim, quæ Emphyteuta non potest dimittere rem Proprietario non consentienti.

6. Quarto, à Locatione differt, quia hæc non est, nisi ad annos pauciores decennio, cum Emphyteusis debet esse, saltem ad decennium, & solet interdum dari ad unius vitam, vel ad vitam duorum, trium, plurium, inter & in perpetuum. Hinc si locatio esset ad decennium, alii qui apud Bonacina 4. dicunt, non esse locationem, sed Emphyteusim, Aliam magis intrinsecam differentiam invenio in aliquibus Doctoribus, (quam nostrum non esse, hæc discutere) nam per Emphyteusim transfertur (solum) dominium utile, & ius in re in Emphyteutam, at per locationem non transfertur ejusmodi utile dominium, & ius in re, sed solum jus ad rem, quia res non manet obligata conductori, sed solum ipsa persona, quæ rem locatam insinuat Delego. d. 29. de Inst. n. 86. sed vide Mol. d. 441. n. 7. Lopez 2. p. de contract. c. 29. Sylv. v. Emphyt. d. 1. l. 2. c. 24. dub. 9. alioque.

In locatione item major solet pensio imponi, quam in Emphyteusi, quia hæc ex se addit onus meliorandi, de quo mox.

7. Quintò, à Libello, & Feudo, quomodo differat Emphyteusis, dicam mox, cum de ipsis.

Ex dictis colligas, velim, discrimen inter bonam Emphyteuticam, & Allodialiam, seu Allandiam; hæc enim, cum quoad dominium utile, tum quoad directum pertinent, plene jure ad possessorem, & sic appellantur, quia sunt directe Laudo, seu Laudatione, seu Laudemio, quod alius præstare debeat, quod, contra, est (ut jam vidimus) in bonam Emphyteuticam.

8. Inquires: Quando dubium est, an aliquis contractus sit Emphyteuticus, an censualis, qualiter censendus erit?

Respondeo: Censualem docet meritò Covar. lib. 1. var. cap. 7. n. 1. quia id miris aggravat possidendam, facit enim